

ådömdt är, men, om de det icke förmå, hvilket dock tillika lagligen styrkas skall, derföre eller ock för deras personer ställa borgen af tvenne Löftesmän, som begge för en och en för begge borga, samt hvilkas vederhäftighet och egenhändiga underskrift är af någon i orten varande Embetsman besannad; öfver fullgörandet hvaraf, så ock om den dag då de af detta Utslag del erhållit, bevis bör i hufvudskrift fogas vid underdåniga besvären, derest desamma till profning i nåder upptagas skola. År och dag, som förr skrifvet står.

På Kongl. Krigs-Hof-Rättens vägnar:

ERNST VON VEGESACK. (L. S.)

HENR. ARGILLANDER.

J. F. INGMAN.

Utslag emellan Krigs-Fiskals-Emb:it för Landt-Arméns ärenden å ena samt Öfversten Ulfsparre och Löjtnanten Friherre Falkenberg m. fl. å andra sidan.

Förestående Afskrift vara med Originalen lika lydande, intygar

G. GERINGIUS,
Kongl. Krigs-Hof-Rättens
Aktuarie.

Tankar öfver det lilla ordet: — Man.

I Lockes förträffliga afhandling om menskliga förståndet, är kapitlet: *om missbruk af ord*, ett af de bästa. De exempel han anför, bestå i allmänna och abstrakta benämningar i moral eller metafysik, bakom hvilka villfarelsen kan ganska beqvämt gömma sig, såsom: *vishet: rykte: namnkunnighet: rättvisa: utsträckning: själ: form: ande: materia: o. s. v.*; men det tyckes vara ändå besynnerligare, att ett alltför vanligt och hvardagligt uttryck kan beständigt förvilla oss till de bedröfligaste misstag, förgifta vårt språk och blifva en gissel i Societeter. Allt detta sker genom det eländiga, enstafviga, ordet: *man*. För de missbruk, som Locke säger ske med *ord*, är ordet: *man* allrämest blottstaldt; ty det får vanligen en större utsträckning, än det rätteligen borde äga.

Man säger: man vet: man tror. Så uttrycka sig de talande och

skrifvande, och vilja vanligen, genom detta *man*, gifva styrka åt deras egen mening. För att således gifva åt detta *man* så mycken vikt som är möjlig, så förstå de derunder det största möjliga antal af personer. Och hvartill skulle det väl tjena dem, när de vilja ljuga och förtala, om de inskränkte ordet *man* till *en* eller några få personer? Nej — *man* betyder Staden, Landet, hela Europa, ja äfven hela världen. En dålig författare berättar, t. ex., att *man* försäkrat honom, det hans arbete förtjenar tryckas: en bitlysten recensent (se Journalen för L. och Th.) nyttjar den här frasen: *man* känner redan författarens manér: *man* har länge, ända till afsmak, läst, o. s. v. En afundsjuk Theater-criticus, som gerna hade lust att trampa ned en allmänt omtyckt pjäs, låter trycka: *man* stampade, *man* gäspade, *man* hvisslade o. s. v. Skall författarens goda namn och rykte, hans heder och moralité äfven angripas, så heter det: *man* säger, *man* har hört, *man* hviskar sinsemellan, och dylikt. I alla sådana fall vill ordet *man* betyda största delen af Riket, ehuru den dålige författaren vet ganska väl, att bara ett par af hans skol kamrater berömt hans arbete, ehuru Journalisten vet ganska väl, att det blott är *hans* förskämda galle, som framkläckt ordet *man*, ehuru Theater-criticus helt ensam stampat och hvisslat, och ehuru bakdantaren blott ur sitt eget hjertas pöl framsprutat sina smädelser. Men sådane Herrar veta ganska väl med sig sjelfva, att deras egen autoritet icke kan imponera på publiken, då deremot ordet *man* är lika så tjenligt som Didos oxhud. Det kan skäras i så många remmar, att man kan innesluta hela Europa dermed.

För att än mera öka effekten af ordet *man*, plägar man ofta tillägga ordet: *allmänt*. *Man* säger *allmänt*, att den Försten, den Ministern är ett mönster af nåd och rättvisa. Så uttrycker sig en smickrare, ett Förstens eller Ministerns kreatur, som kanske piska landet med jernris, men låta kreaturet äta af de smulor, som falla från deras bord. *Man* lefver här ganska lyckligt, säger en rik slösare. *Man* amuserar sig rätt bra på den balen, läspar en ung och vacker flicka, som alla tycka om. *Man* finner på de Italienska värdshusen

alla slags bekvämligheter, försäkras en namnkunnig fotgångare; men hvar och en förstår med *man* sitt eget *Jag*, ty under slösarens fester slås tiggaren med hundar om ett utkastadt ben: i flickans assemblé-sal ha $\frac{2}{3}$ af gästerna odrägligt ledsamt, och på de Italienska värdshusen får man hvarken hvila eller mat, så framt man ej är *mycket* trött och *mycket* hungrig.

På ett alldeles nytt sätt kunna våra samtida använda detta *man*, såsom ett plåster för ett sargadt Fosterland; och i stället att det, i de förr anförda exemplen, betyder en stor mängd af människor, betyder det, i detta fall, egentligen *ingen*, icke en gång den, som nyttjar det. *Man* behöfde nya former — är en fras, som höres öfverallt; men om ingen behöfde *nya former*, så är det blott ett tröstande talesätt, ungefär som då en mor, hvars enda barn blifvit dött, erinras af faddrarna, att — alla människor måste dö.

Men, det är icke blott vid så högtidliga tillfällen, som ordet *man* nyttjas. Damerna nyttja det för att ursäka de galnaste moder. «Det är icke anständigt, min vän (säger mannen till sin hustru), att skylta bröstet så litet.» Hon svarar tappert: «hvad skall *man* göra? *Man* kan väl icke göra sig utmärkt?» Lockarne hänga ju ned i ansigtet på dig, som på en pudel? *Man* brukar så nu. Och hvem menar väl frun här med *man*? — Naturligtvis hela den kvinnliga fina världen. Men hvad är den, vid närmare påseende? Kanske en glädjeflicka, eller en nipperhandlerska, eller en ensam narr, som satte ett osmakligt mod i svang, ofta för att dermed dölja ett kroppsslyte. Så ungefär lär en dame, med fläck på ögat eller utslag i pannan, först kommit på det infallit, att härma sin lilla lejonklippta hund och hänga fullt hela ansigtet med korkskrufvar. En annan, med den skönaste panna och de klaraste ögon, gör prof på samma sätt; ty — *man* brukar så.

Man gör också damerna rätt betydliga tjänster, när de ha lust att kasta skugga på någon af sina vackra medsystrar. «*Man* säger, att den och den kurtiserar henne: *man* påstår att hon icke är sin man trogen: *man* talar om förargliga uppträden, som förefallit.» Här

betyder *man* vanligēn blott den *ena* damen, som förer ordet och lånar Allmänhetens röst åt sin elakhet.

Tidningsskrifvare betjena sig äfven af det beqväma *man*, när de icke kunna eller våga uppgifva sina källor. *Man* tror sig veta: *man* har fått höra: *man* förundrar sig, o. s. v. Det löjligaste härvid är utan tvifvel, att Allmänheten, som alldeles icke skulle sätta någon tro till korrespondenten, i fall de kände honom, tror helt blindt på *man*, och återopar sig *man* utan betänkande. En gammal *man* förebrädde Grekerna, att de icke kunde uttala ett visst ord, och derföre blifvit slafvar; men hvad skulle han säga, om han nu vore vittne dertill, att flera millioner slafvar lystra till ordet *man*: att tusen hofstreck ske, emedan *man* gillar dem, och att oändligt mycket godt underlåtes, blott derför att folk fruktar för hvad *man* skulle säga derom? En soldat stod en gång ensam en mörk natt på en förpost: han hörde ett fiendtligt detachement komma, började genast göra larm, ändrade målföre i hvart ögonblick, ropade än Peter, än Mikael, än Milo, att taga till vapen, och lyckades verkligen så, att fienden trodde förposten vara starkt försvarad, och drog sig i all tysthet tillbaka. Samma knep nyttja äfven de, som beständigt föra *man* i munnen, blott med den skillnad, att de sjelfve äro den angripande delen, och Publiken blir illa vid för de många rösterna, som ropa emot ifrån *man*, ehuru hela det förskräckliga *man*, när det betraktas litet närmare, vanligen är en enda skurk, eller en enda narr, till ex. . . .

Den som underlåter en god gerning, blott för den frågan: hvad skall *man* säga derom? gjorde rätt klokt om han anatomiserade *man* något litet, och framställde frågan på följande sätt: hvad skall Hr A, Hr B, Hr C säga derom? Då skulle han nästan alltid finna, att dessa Herrars omdöme, hvilka tillsammanstagne utgöra *man*, äro för honom af noll och intet värde, och att han endast varit rädd för mörkret, hvori spöket: *man* smyger omkring.

Men det gifves likväl särskilta fall, då *man* tages i en ganska inskränkt bemärkelse, t. ex. då talet är om Höga personer, hvilkas

namn det antingen vore farligt eller odelikat att uttala. «*Man* har gjort ett dumt eller dåligt streck: *man* är mycket svag eller mycket dum» Då hör *man* liksom till de tullfria tankarna, och åhöraren förstår aldrig Allmänheten derunder. *Man* nyttjas äfven af en förnämare mot en ringare: af en lärare mot sin elev, när han hvarken vill nyttja *han* eller *du* eller *hon* eller *ni*, och då betyder det åter blott en enda person, hvilken ett dumt högmod gerna, om möjligt vore, skulle vilja än mer förakta. Man hör till och med ordet *man* nyttjas af likar, men det förutsätter alltid ett högmod, som i det fallet är alldeles olämpligt. Meningen är: du är egentligen, emot *mig*, alldeles *ingen* person, utan blott ett tvetydigt väsen, som jag icke vet hvad jag skall kalla.

Det vore önskligt att det fördömda *man* blefve alldeles bannlyst ur språken; men derigenom skulle mången förlora $\frac{3}{4}$ af sina idéer och samtal; ty hvad skulle han göra, om *man* begärte börgen för hans berättelse, eller *grunder* för hans meningar, och om det hjälprika *man* icke vidare stode honom till tjänst?

Fråga.

Om, i ett mål hos något af Rikets Collegier, en Part skulle anhålla, att målet icke skulle företagas, utan i närvaro af Collegii President; så frågas: om denna anbållan är en så klar missfirmelse mot Collegii Ledamöter och ett så gifvet misstroende till deras rättvisa, att den förtjenar beläggas med 33 R:dr 16 sk. i böter?

N:o 89 och 90.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 31 Juli 1812.

Lord B — tils Tal i Öfverhuset, då man i 18:de seklet i sjelfva England förblindade sig, och satte Tryckfrihetens helgd, nytta och värde i fråga.

(Öfversättning från Engelskan.)

Jag förmodade aldrig, Mylords, att öfverlefva den dag, då ett dylikt ämne, som detta, blefve satt i fråga, än mindre att det skulle ventileras med häftighet och hotelser. Under fem Regenters tid har jag öfvervarit de allmänna ärendena; men aldrig har jag förr än nu hört den tanken väckas inom Engelska Parlamentet, att tryckfrihetens inskränkande skulle vara ett befordrings-medel till Nationens säkerhet och frihet. Nu hör jag det likväl; men med en så mycket mer opartisk förundran, som jag af en så stor National-förlust numera ej kan vidkännas annat, än den fruktlösa smärta deröfver, som synes vara min sista ålderdom förbehållen. Tillåten mig likväl att besvara de inkast, som göras emot denna vår heliga rättighet. Torde hända kan jag ännu öfvertyga någon, och förekomma det hotande onda. Jag har någon rätt att bli hörd: jag är för gammal att vara entusiast; ett halft sekel har gifvit mig erfarenhet; och om jag än skulle blottställas för äfventyr, så äro likväl mina återstående dagar

